

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 19.12.2007
COM(2007) 825 konč.

POROČILO KOMISIJE

**Četrto poročilo o napredku
pri izvajanju Sklada za zaščitno zgradbo černobilskega reaktorja
september 2007**

{SEC(2007) 1701}

1. UVOD

Jedrska elektrarna v Černobilu (JEČ) leži 110 km severno od Kijeva, začetek njene gradnje pa sega v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja. Do leta 1983 so bili v pogonu štiri reaktorji, ki so proizvajali okoli 10 odstotkov električne energije v Ukrajini. V času nesreče so gradili dva dodatna reaktorja. Bližnje mesto Černobil je imelo 12 500 prebivalcev.

Po nesreči 26. aprila 1986 so iz okolice Černobila evakuirali okoli 200 000 prebivalcev in v izredno tveganih okoliščinah zgradili zaščitno zgradbo (včasih imenovano tudi „sarkofag“), ki obdaja ostanke četrtega reaktorja JEČ. Prvi, drugi in tretji reaktor (ki so poleg četrtega reaktorja) so začeli ponovno obratovati, kar je vzbudilo strah pred ponovno nesrečo.

Države G7 in Evropska komisija (EK) so prevzele vodilno vlogo pri zagotavljanju pomoči za ublažitev posledic nesreče. V Memorandumu o soglasju med državami G7, EK in Ukrajino o zaprtju jedrske elektrarne v Černobilu¹ do leta 2000 je izražena zaveza, Komisija pa je imela glavno vlogo pri njegovem izvajanju prek programa Tacis. Države G7 (zdaj G8) in Komisija so na več vrhovih ponovno potrdile namen, da nadaljujejo svojo podporo.

Zaščitna zgradba ni bila mišljena kot trajna rešitev in je dejansko postajala vse bolj nestabilna, stanje zgradbe se je poslabšalo, zaradi česar je vanjo vdrla deževnica. Zaradi seizmične aktivnosti, izrednih vremenskih razmer ali nadaljnjega poslabšanja konstrukcije je obstajala nevarnost zrušitve. Onesnaženje okoliškega pasu bo možno, dokler visoko radioaktivni materiali v zgradbi ne bodo ustrezno izolirani od okolja.

Maja 1997 je skupina mednarodnih strokovnjakov iz EU, ZDA, Japonske in Ukrajine dokončala večdisciplinarni program za upravljanje gradnje, imenovan Izvedbeni načrt za zaščitno zgradbo („Shelter Implementation Plan“, SIP). SIP je predvideval sanacijsko delo na zaščitni zgradbi, da bi postala fizično stabilna in okolju varna. Tega leta so države G7 in Komisija ter drugi donatorji zaprosili Evropsko banko za obnovo in razvoj (EBOR), naj ustanovi Sklad za zaščitno zgradbo černobilskega reaktorja („Chernobyl Shelter Fund“, CSF) za financiranje SIP.

Leta 2007, deset let po sporazumu o SIP med državami G7 in EK ter Ukrajino in njegovem začetku, je večina njegovih nalog izpolnjenih. Potrebna infrastruktura in objekti na zemljišču so bili zgrajeni in stabilizacija zaščitne zgradbe je končana. To omogoča začetek gradnje nove varne zaščitne zgradbe („New Safe Confinement“, NSC), ki pomeni zadnji veliki gradbeni projekt na zemljišču.

Prvotni okvirni stroški SIP (izračunani leta 1997) so znašali približno 758 milijonov USD (768 milijonov USD, vključno s podporo pri podeljevanju licenc), gradnja pa naj bi trajala sedem let (1998–2005). Prva donatorska konferenca za zbiranje potrebnih sredstev je potekala v New Yorku novembra 1997. Petindvajset držav je obljubilo približno 400 milijonov USD, vključno s prispevkom Ukrajine v blagu v

¹ Memorandum o soglasju med vladami držav G7 in Komisijo Evropskih skupnosti ter vlado Ukrajine o zaprtju jedrske elektrarne v Černobilu, sklenjen 20. decembra 1995 v Ottawi.

višini 50 milijonov USD. Ta znesek je zadostoval za začetek izvajanja prvih nalog SIP. Projekt se je dejansko začel aprila 1998 z ustanovitvijo enote za vodenje projektov (PMU).

Sklep Sveta 98/381/ES z dne 5. junija 1998 o prispevku Skupnosti v Evropsko banko za obnovo in razvoj za Sklad za zaščitno zgradbo černobilskega reaktorja² je zagotovil pravno podlago za prispevek Skupnosti v CSF v višini 100 milijonov USD, obljubljenih na vrhu skupine G7 leta 1997 v Denverju. Ta znesek je bil izplačan v letih 1999 in 2000 iz finančnega okvira programa TACIS.

Druga donatorska konferenca je potekala julija 2000 v Berlinu. Dvaindvajset držav je obljubilo približno 320 milijonov USD, kar skupni znesek, obljubljen na dveh konferencah, zelo približa ocenjenemu strošku v višini 768 milijonov USD. Skupnost je obljubila drugi prispevek v višini 100 milijonov EUR, ki je bil odobren s Sklepom Sveta 2001/824/ES³.

Leta 2003 je PMU predstavila revidiran časovni načrt in prvo oceno stroškov, ki je temeljila na dejanskih stroških zaključenih projektov in pogodbenih vrednostih za tekoče projekte ter znašala približno 1 091 milijonov USD. EBOR je kot upravljavka sklada opozorila, da je treba ponovno napolniti sklad, da bi se lahko držali novega časovnega načrta. Zadnja ocena je bila podlaga za dodatne obljube donatorjev v Londonu maja 2005. Ob upoštevanju pretekle delitve bremena je Komisija obljubila dodatnih 49,1 milijona EUR, s čimer skupni prispevek Komisije za sklad do zdaj znaša okoli 240 milijonov EUR. Vendar je bila skupščina prispevajočih zaradi zamud, rasti in zvišanj cen delovne sile in materialov naknadno obveščena o dodatnem precejšnjem povečanju glede na prvotno oceno stroškov (glej spodaj).

Komisija mora v skladu s členom 3 Sklepa Sveta 98/381/ES in členom 4 Sklepa Sveta 2006/908/ES o prispevku Skupnosti v EBOR za Sklad za zaščitno zgradbo černobilskega reaktorja Evropskemu parlamentu in Svetu predložiti poročila o napredku pri njegovem izvajanju. Taka poročila so bila predložena oktobra 1999⁴, septembra 2001⁵ in decembra 2003⁶. To poročilo posodablja predhodna, temelji predvsem na napredku, o katerem je bila obveščena skupščina prispevajočih, in drugih informacijah, ki jih je zagotovila EBOR⁷.

2. POLITIČNA IN INSTITUCIONALNA VPRAŠANJA

Pogosto je bilo navedeno, da sta stabilno institucionalno okolje in primerno upravljanje bistvena za pravilno in pravočasno izvajanje SIP. Vendar pa so bile glede na politično prepoznavnost projektov, zadevne zneske in razlikujoče se poslovanje težave neizogibne. Poleg tega so edinstveni vidiki SIP zahtevali vzpostavitev posebnega postopka podeljevanja licenc in zakonodaje.

² UL L 171, 17.6.1998, str. 31.

³ UL L 308, 27.11.2001, str. 25.

⁴ COM(1999) 470, 12.10.1999.

⁵ COM(2001) 251, 29.5.2001.

⁶ COM(2004) 481, 14.5.2004.

⁷ Razširjena različica tega poročila skupaj s prilogami je priložena k temu dokumentu.

Na višji ravni ukrajinske uprave je bila že zelo zgodaj prepoznana potreba po lastništvu. V zvezi s tem so bili izvedeni praktični ukrepi – Ukrajina je postala polnopravna članica skupščine, Skupni odbor Ukrajina–EBOR pa je bil vključen v pravilnik CSF. Okvirni sporazum med EBOR in Ukrajino, ki je bil sklenjen leta 1997 in ga je ukrajinski parlament ratificiral leta 1998, je ustvaril pravno podlago za delovanje CSF v Ukrajini. Ti dogovori so vzpostavili trdno podlago, toda zaradi pogostih sprememb vlade in višjih upravnih ravni ni bilo mogoče ohraniti kontinuitete v vodstvu, institucionalnega spomina in potrebne stabilnosti.

Resno zaskrbljenost je povzročil zlasti en dejavnik, in sicer prenos upravne odgovornosti za JEČ z Ministrstva za gorivo in energijo na Ministrstvo za nujne primere leta 2005. Čeprav je bila to interna ukrajinska zadeva, je vodila do tega, da so se izkušnje in institucionalni spomin izgubili v postopku, kar je neizogibno povzročilo motnje.

Leta 2006 je razpisni postopek za NSC ustvaril polemiko. Pregledi pritožb in obsežne razprave pred oddajo naročila, zlasti na ukrajinski strani, so povzročili več kot enoletno zamudo, kar je vodilo do precejšnjih povečanj stroškov zaradi rasti cen in stroškov upravljanja. Donatorji so zavzeli trdno stališče, da je treba pravilnik CSF strogo upoštevati in da ne bo možno nikakršno odstopanje od sklepov razpisnega postopka, potem ko se ugotovi, da ni bilo nobenih nepravilnosti.

Za bistven element pravnega izvajanja projektov velja tudi pristop za podeljevanja licenc za SIP. Leta 2003 je kabinet ministrov odobril uredbo o pravnih pregledih in odobritvah SIP: „Uredba o izvajanju SIP“. Tej je sredi leta 2004 sledila še ena uredba, ki je poenostavila postopek certificiranja za opremo, nabavljeno v okviru CSF.

Institucionalno okolje je bilo eden od glavnih vzrokov za zamude pri černobilskih projektih. Pričakovati je, da bodo glede na izkušnje, pridobljene skozi leta, in glede na to, da je večina pomembnih odločitev v zvezi s SIP zdaj že sprejeta, projekti v prihodnosti tekli bolj gladko. Vendar pa se bo projekt NSC, ki obsega okoli polovico stroškov SIP, šele začel izvajati. Vse zamude, zlasti med fazo gradnje, bodo zelo drage, zato morajo biti vse strani pozorne, da bi lahko nemudoma obravnavale in zmanjšale vpliv kakršnih koli težav, ki bi se morda pojavile.

3. STANJE IZVAJANJA SIP

3.1. Sporazumi o nepovratnih sredstvih

Finančne obveznosti CSF so določene s sporazumi o nepovratnih sredstvih, sklenjenimi med banko in ukrajinskimi prejemniki. Prejemnik lahko dodeli naročila glede na dogovorjene sheme dodelitve v skladu s politikami in pravili EBOR za javna naročila. Banka spremlja skladnost in izplača sredstva neposredno izvajalcem; oddelek za jedrsko varnost pri banki in prejemnikova PMU pa zagotavljata dodatno raven nadzora. EBOR je do zdaj sklenila osem sporazumov o nepovratnih sredstvih.

Od 30. junija 2007 je bilo za sporazume o nepovratnih sredstvih dodeljenih 457 milijonov EUR. Skupščina z dne 17. julija 2007 je odobrila dodelitev 330 milijonov

EUR za sporazum o nepovratnih sredstvih št. 8 in banko pooblastila, da temu sporazumu dodeli nove prispevke, dokler ne bo dosežen znesek 490 milijonov EUR.

Od julija 2007 je bilo v okviru sedmih prvotnih sporazumov o nepovratnih sredstvih sklenjenih 138 pogodb v višini 356 milijonov EUR, 86 od teh je bilo izpolnjenih.

3.2. Stabilizacija in drugi projekti

Zaščitna zgradba, ki je izolirala visoko radioaktivne vire in pokopala ostanke uničenega četrtega reaktorja, je bila dokončana konec novembra 1986. Nekateri njeni gradbeni elementi so se deformirali in pojavile so se razpoke, ki so kazale morebitno nevarnost zrušitve. Za zmanjšanje te nevarnosti je bila julija 2004 sklenjena pogodba z ukrajinsko-ruskim konzorcijem (ki ga je vodil Atomstroyexport iz Rusije) za izvedbo ukrepov stabilizacije. S temi ukrepi se bo zmanjšala nevarnost zrušitve v naslednjih 10 do 15 letih, ko bo zaščitna zgradba obdana z NSC in se bo začela dekonstrukcija najbolj nestabilnih delov.

Delo v zvezi s stabilizacijo se je začelo novembra 2004 ter je bilo dokončano po načrtu in v okviru proračuna v začetku leta 2007. To je bil pomemben uspeh glede na težke razmere znotraj zaščitne zgradbe (dostopnost, ruševine, visoke stopnje sevanja in nepredvidljivost nadaljnjega razvoja dogodkov). Na prvem mestu je bila čim manjša izpostavljenost osebja sevanju; to je bilo doseženo s skrbnim načrtovanjem, usposabljanjem, zaščito in sestavo konstrukcijskih delov na čistem območju gradbišča.

EBOR je tudi poročala, da je bil dosežen pomemben napredek pri infrastrukturnih projektih.

3.3. Nova varna zaščitna zgradba

Nova varna zaščitna zgradba je poimenovanje za zgradbo v obliki loka, ki bo sestavljena na varnem območju v bližini četrtega reaktorja in nato potisnjena čez staro zaščitno zgradbo. Ta zgradba naj bi izolirala radioaktivni material od okolja za vsaj 100 let. Vsebovala bo tudi opremo in naprave za demontažo, ko bo to primerno, obstoječe zaščitne zgradbe in odstranitev materialov, ki vsebujejo gorivo („Fuel Containing Material“, FCM).

Razpis za NSC je trajal mnogo dlje, kot je bilo predvideno. Konstrukcijska ekipa je pripravila razpisni paket za podrobno projektiranje in gradnjo do junija 2003, toda o končnem razpisu so se dogovorili do marca 2004, ko so bili objavljeni pozivi za tehnične predloge. Trije predlogi so bili prejeti novembra 2004. Po izjemno temeljiti pojasnitvi tehničnih in regulativnih zahtev zaradi vpliva na časovni načrt in ceno sta bila k predložitvi komercialnih predlogov pozvana dva konzorcija (Novarka in CH2M Hill). Pregled in ocenjevanje sta bila opravljena do februarja 2006.

Poznejši postopek ocenjevanja za NSC se je izkazal za precej dolgotrajnega zaradi pritožbe glede javnega naročila in dvoma nekaterih ukrajinskih uradnikov o rezultatih, zaradi česar je bil potreben dodaten pregled v skladu s pravilnikom Sklada za zaščitno zgradbo černobilskega reaktorja ter politikami in pravili EBOR za javna naročila.

Vsa odprta vprašanja so bila rešena v zadovoljstvo zadevnih strani in neodvisni opazovalci so potrdili, da so bila pogajanja pred oddajo naročila opravljena pravilno. Na skupščini dne 17. julija 2007 so donatorji banko pooblastili, da ne vlaga ugovorov proti sporazumu o nepovratnih sredstvih št. 8 za NSC, in odobrili začetno dodelitev sredstev. Banka in ukrajinski organi so podpisali sporazum o nepovratnih sredstvih na začetku avgusta. Pismo o dodelitvi posla Novarki je poslala JEČ 9. avgusta, dejanska pogodba pa je bila podpisana 24. avgusta 2007. Trenutni časovni načrt predvideva dokončanje NSC do decembra 2011.

3.4. Zdravje, varnost in okolje

Okoljski oddelek banke in njeni neodvisni svetovalci redno posodablajo in občasno revidirajo okoljski akcijski načrt, vzpostavljen leta 1998 v skladu s standardno politiko EBOR.

Navesti je treba, da so bili leta 2004 uvedeni biomedicinski in presejalni programi ter da je bilo pregledanih več kot tri tisoč ljudi. Pri okoli 86 zaključenih pogodbah ni bilo nobenih radioloških ali industrijskih nesreč z večjimi posledicami.

3.5. Ravnanje z radioaktivnimi odpadki

Ukrajinski organi morajo biti nenehno pozorni na težave z ravnanjem z odpadki in usklajevanje mednarodnih projektov, ki se ukvarjajo z radioaktivnimi odpadki, da ne bi prišlo do neupravičenih zamud pri SIP. Ugotovljeno je bilo, da varovalni objekti rešujejo najnujnejše težave (vključno z dodatnim prostorom za shranjevanje visoko radioaktivnih odpadkov, zagotovljenim z industrijskim kompleksom za ravnanje s trdnimi radioaktivnimi odpadki, ki ga financira Tacis), tako da shranjevanje odpadkov kratkoročno ne bo vplivalo na kritično pot za dokončanje SIP.

4. REVIDIRAN ČASOVNI NAČRT IN OCENA STROŠKOV

4.1. Časovni načrt

Izvajanje SIP se je začelo konec leta 1998 z ustanovitvijo PMU ter oddajo naročil za svetovalca za podeljevanje licenc za ukrajinski jedrski upravni organ in posebej nujne naloge („Early Biddable Projects“). Kljub zamudam nista niti stabilizacija zaščitne zgradbe niti izvajanje nalog SIP vplivala na kritično pot SIP, ki so jo vedno določale dejavnosti, povezane z NSC.

Do sredine leta 2003 je PMU pričakovala, da bo NSC lahko začela obratovati konec leta 2008 na podlagi odobritve razvojne zasnove ter podrobnega projektiranja in gradnje NSC, kar bi trajalo pet let, vendar je morala zaradi zamud pri razpisnem postopku opraviti zaporedne revizije.

Ključni mejniki NSC

Zaključeno:

aprila 2001 Strategija za varno zaščitno zgradbo (programatična odločitev P10)

julija 2001 začetek dela na formalnih pogojih razvojne zasnove

maja do oktobra 2002 obvestilo o začetku dela/oddaja naročila za razvojno zasnovo

junija 2003 zaključek razvojne zasnove

decembra 2003 predložitev razvojne zasnove v pravni pregled

marca 2004 pozivi k oddaji predlogov za podrobno projektiranje in gradnjo

julija 2004 kabinet ministrov odobri razvojno zasnovo

novembra 2004 prejetje (tehničnih predlogov) faze 1

september 2005 komercialna predloga dveh konzorcijev ponudnikov

novembra 2005 revidirana komercialna predloga

februarja 2006 zaključek ocenjevanja

september 2006 pregled Odbora EBOR za javna naročila in oddajo naročil (PCC) potrdi oceno

decembra 2006 do pogovori pred sklenitvijo pogodb za NSC

junija 2007

avgusta 2007 oddaja naročila za NSC

Načrtovano:

decembra 2008 zaključek podrobnega projektiranja za NSC (16 mesecev)

decembra 2011 dokončanje NSC (gradnja 3 leta)

4.2. Ocena stroškov

Začetni okvirni stroški SIP so bili ocenjeni na 758 milijonov USD leta 1997, čemur je bil dodan pavšalni znesek 10 milijonov USD za podporo regulativnim organom, kar je skupaj zneslo 768 milijonov USD. Ta številka je bila predstavljena kot predhodna ocena stroškov, ki naj bi podprla mednarodno donatorstvo sredstev.

EBOR in PMU sta za skupščino poudarili, da je SIP koncept, ki predvideva samo glavne elemente projekta. Med izvajanjem SIP se je obseg dejavnosti spremenil, da bi se upoštevale nove potrebe ali izločile naloge, ki niso bile potrebne. SIP je domneval, da bo večino pripravljalnih in infrastrukturnih del na voljo, vendar je bilo dejansko vrsto teh projektov treba dodati k obsegu dejavnosti. SIP ni upošteval časa za regulativni proces, ki je tudi povečal stroške, in tudi ni vključeval stroškov, povezanih z upravljanjem sklada. Vendar so bili najvišji zneski, ki so bili dodani k stroškom, rezerve za nepredvidljive dogodke in rast cen za NSC, ki niso bile vključene v okvirne stroške iz leta 1997. Nekateri glavni stroškovni elementi, zlasti jeklo, energija, beton in ukrajinska delovna sila, so se od leta 1997 izrazito povečali (precej nad povprečno stopnjo inflacije).

Leta 2003 je PMU predložila prvo oceno stroškov na podlagi dejanskih stroškov zaključenih projektov, pogodbenih vrednosti za tekoče projekte in ocen za projekte, ki se še niso začeli, v višini 1 091 062 000 USD. Revizija je bila predstavljena na skupščini donatorjev februarja 2006. Opravljeni so bili popravki glede na predhodno oceno na podlagi napredka in zaključka podprojektov, upoštevale pa so se tudi cene, ki sta jih navedla ponudnika za NSC. Stroški so se izkazali za precej višje od predvidenih in ocena stroškov za SIP se je povečala na 1 204 103 000 USD.

Ker so zamude pri razpisnem postopku vplivale na sklenitev pogodbe za NSC, se bodo stroški povečali v skladu z določbami razpisa. Na skupščini donatorjev 17. julija 2007 je PMU predstavila svojo najnovejšo „napoved stroškov SIP“, ki je znašala 1 390 milijonov USD, kar pomeni povečanje za 186 milijonov USD glede na njeno predhodno oceno. Najpomembnejše spremembe, ki so povzročile to povečanje, so bile: sprememba cen zaradi zamude pri oddaji naročila za NSC (87,5 milijona USD), rast USD, ki jo je treba pripisati menjalnemu tečaju euro/USD (51,3 milijona USD), in sprememba cen za NSC med izvajanjem (47,3 milijona USD).

Naslednji pomemben korak pri oceni stroškov bo dokončanje podrobnega projektiranja NSC, ki bo zagotovilo podrobne podatke o količinah in stroških dejansko potrebnih materialov. To naj bi bilo na voljo do konca leta 2008 (okoli 16 mesecev po oddaji naročila).

5. FINANČNI PREGLED

5.1. Dohodki in odhodki

Konec junija 2007 je banka zabeležila skupaj 739 milijonov EUR prispevkov v CSF, ki ustrezajo obveznostim na podlagi sporazumov o prispevkih, donacijam in prispevkom v blagu. Sklad ima natečene obresti v višini 71 milijonov EUR, kar skupaj znaša 810 milijonov EUR. Poleg tega je treba dodati vrsto obljub (večinoma danih na dogodku za zbiranje sredstev maja 2005 v Londonu), ki znašajo okoli 100 milijonov EUR ter ki jih je treba še pretvoriti v sporazume o prispevkih in dejanska plačila.

Do 30. junija 2007 je bilo dodeljenih 457 milijonov EUR v okviru sedmih sporazumov o nepovratnih sredstvih, ki so bili sklenjeni do tedaj. Skupna vrednost pogodb, sklenjenih na podlagi teh sporazumov o nepovratnih sredstvih, znaša 356 milijonov EUR, od katerih je bilo 308 milijonov EUR izplačanih.

Znesek nedodeljenih sredstev je na dan 30. junija 2007 znašal približno 300 milijonov EUR. Ta znesek se bo povečal na približno 400 milijonov EUR, če se bodo odprte obljube, ki jih je treba še določno oblikovati, uresničile.

5.2. Nove obljube

Oceno stroškov SIP, ki je pripeljala do številke 1 091 milijonov USD, so podrobno analizirali na skupščini donatorjev aprila 2004. Takrat je bilo razloženo, da neporabljena sredstva, ki so na voljo v okviru CSF, ne zadostujejo za učinkovitost prihodnjega sporazuma o nepovratnih sredstvih za novo varno zaščitno zgradbo.

Po dogovoru med donatorji o zadevnih prispevkih je 12. maja 2005 v Londonu potekal donatorski dogodek na EBOR. Donatorji so obljubili 181,496 milijona EUR, k temu je treba dodati zneske Komisije v višini 49,1 milijona EUR, Ukrajine v višini 22 milijonov EUR in prvič Rusije v višini 10 milijonov EUR. Prvi obrok obljube Komisije (14,4 milijona EUR) je bil plačan v CSF v skladu s Sklepom Sveta z dne 4. decembra 2006⁸, drugi obrok (10 milijonov EUR) pa se bo financiral z instrumentom za sodelovanje na področju jedrske varnosti in bo plačan leta 2007. Preostanek obljube Komisije bo plačan v obdobju 2008–2011.

Trenutno je v okviru CSF na voljo dovolj sredstev za zaključek prve faze pogodbe za NSC, vendar obstoječa sredstva in odprte obljube, ki jih je še treba pretvoriti v sporazume o nepovratnih sredstvih, ne bodo zadostovale za kritje celotnih stroškov pogodbe.

Članice skupine G8 in Komisija, ki so glavne vlagateljice v CSF, so ponovile svojo obvezo za dokončanje SIP. To je jasno navedeno v poročilu skupine G8 za jedrsko varnost in zaščito držav (NSSG) za voditelje za srečanja na vrhu skupine G8 julija 2007 v Sankt Peterburgu. Pred kratkim je bilo v deklaraciji z vrha skupine G8 v Heiligendammu junija 2007 navedeno, da:

„... Ob upoštevanju nesreče v Černobilu leta 1986 znova potrjujemo svoje obveze – na podlagi deklaracij z vrha bivše skupine G7/G8 in memorandumov o soglasju ter s programi Sklada za zaščitno zgradbo černobilskega reaktorja in računom za jedrsko varnost („Nuclear Safety Account“, NSA)–, da si bomo skupaj z Ukrajino prizadevali vzpostaviti varne pogoje na lokaciji uničenega reaktorja.“

6. NADALJNI UKREPI IN PODPORA EVROPSKE KOMISIJE

Komisija kot glavna vlagateljica v CSF zelo pozorno spremlja razvoj vprašanj, ki zadevajo sklad, zlasti tistih, ki vplivajo na časovni načrt in finance. Službe Komisije so v rednem stiku z drugimi glavnimi donatorji, in sicer tistimi v EU, in z EBOR. Komisija je zagotovila svojo politično podporo, kadar koli je bila potrebna, na primer tako, da je podprla pravilnik sklada (ki se sklicuje na pravila banke za javna naročila) pri razpisu za NSC.

Podpora Komisija za černobilske projekte ni omejena na CSF. Tacis je imel pomembno vlogo pri izvajanju memoranduma o soglasju iz leta 1995 med skupino G7 in EK ter Ukrajino o zaprtju jedrske elektrarne v Černobilu. EK je do zdaj namenila približno 470 milijonov EUR za černobilske in s tem povezane projekte, večino iz proračuna Tacis. Ti projekti so preučili, ocenili in ublažili posledice černobilske nesreče ter zagotovili pomoč pri razgradnji prvega, drugega in tretjega reaktorja elektrarne. EK je prispevala tudi k dodatnim stroškom nadomestne energije po zaprtju zadnjega delujočega reaktorja leta 2000. Drugi projekti so se nanašali na družbene in regionalne posledice zaprtja černobilske elektrarne ter zagotovili podporo za reformo energetskega sektorja v Ukrajini.

Komisija je podprla gradnjo industrijskega kompleksa za ravnanje s trdnimi radioaktivnimi odpadki („Industrial Complex for Solid Radwaste Management“,

⁸ UL L 346, 9.12.2006, str. 28.

ICSRM), ki se počasi končuje, in projekte v okviru računa za jedrsko varnost pri EBOR. Zagotovila je tudi podporo Ukrajini za organizacijo konference leta 2006, ki je zaznamovala 20. obletnico nesreče. Kar zadeva socialno in zdravstveno stran, trenutno podpira program CORE. Prav tako naj bi podprla projekt za izboljšanje življenjskih razmer otrok na območju, ki ga je prizadela nesreča.

Zadnja povečanja stroškov, ki so neizogibna, so vzrok za zaskrbljenost. Komisija se bo še naprej ukvarjala s černobilsko zadevo in načrtuje še dodatna prizadevanja v skladu s preteklo delitvijo bremena, vendar ni mogoče pričakovati, da bo še naprej prispevala h kritju vseh povečanj stroškov samo iz omejenega proračuna instrumenta za jedrsko varnost; to bi bilo v škodo drugim projektom na področju jedrske varnosti. Prispevek Ruske federacije, ki je pred kratkim postala donatorka sklada, in dodatni prispevek Ukrajine sta pomagala zmanjšati primanjkljaj, vendar se pričakuje, da bo Ukrajina prevzela večje lastništvo nad projekti in prispevala večji delež finančnega bremena.

7. SKLEPI

Dosežen je bil pomemben napredek pri projektih v okviru Izvedbenega načrta za zaščitno zgradbo, zlasti pri infrastrukturi in stabilizaciji obstoječe zaščitne zgradbe, ki je bila končana po načrtu in v okviru proračuna.

Revizije upravljanja SIP in okoljske revizije, opravljene leta 2007, so potrdile ustreznost obstoječega upravljanja, pa tudi industrijskih ter zdravstvenih in varnostnih ureditev. Toda revizija upravljanja je znova opozorila na potrebo po povečanju števila usposobljenega ukrajinskega osebja v enoti za vodenje projektov, da bi tako pretrgali odvisnost od zahodnega osebja PMU in zagotovili dolgoročno stabilnost upravljanja po začetku obratovanja NSC.

Zaključek SIP je trenutno predviden za konec leta 2011. Kritično pot določajo mejniki pogodbe za novo varno zaščitno zgradbo. Pričakuje se, da bosta temeljita analiza in pripravljeno delo zmanjšala tveganje dragih zamud med fazo gradnje. Dobro upravljanje in sodelovanje vseh strani, zlasti ukrajinske vlade in upravnih organov, bo bistvenega pomena za uspešen zaključek projekta.

Ob upoštevanju stroškov že zaključenih ali tekočih projektov ter trenutnih stroškov NSC in rasti cen so bili skupni stroški SIP ocenjeni na 1 390 milijonov USD.

Ob upoštevanju obljub, danih leta 2005 v Londonu, je trenutno v CSF na voljo dovolj sredstev za sklenitev pogodbe za NSC in začetek dela. Vendar pa glede na zadnje ocene obstoječa sredstva ne zadostujejo za zaključek projekta. Potrebna bodo dodatna sredstva za dokončanje černobilskih projektov, ki se financirajo iz CSF in tudi z računa za jedrsko varnost.

SIP ima že od začetka premalo sredstev in se bo moral še naprej zanašati na solidarnost mednarodne skupnosti, čeprav to zaradi konkurenčnih prednostnih nalog postaja vse težje.

Pričakuje se, da bo Ukrajina prevzela vidnejšo vlogo pri vodenju in financiranju med glavno gradbeno fazo na černobilski lokaciji, kar naj bi vodilo do trajnostnega ukrajinskega upravljanja objektov, potem ko bo NSC začela obratovati.